

Pavlović Petar, **Radnički otpor u Hrvatskoj: iskustva i zadaci, 2011.**

Prilog u Zborniku *Kroz tranziciju – prilozi teoriji privatizacije*. (Novi Sad: Alternativna kulturna organizacija – AKO. Priredili: Željko Popović i Zoran Gajić) str. 235-249.

Uvod

U periodu od protekle godine dana došlo je do naglog razbuktavanja socijalnog pokreta u Hrvatskoj, svakako još uvijek skromnog i nerazvijenog, ali ipak po snazi, dubini i značaju neviđenog u proteklih dvadesetak godina. Ovaj niz događaja, koji uključuje aktivnosti studenata u pokretu za besplatno školstvo, niz različitih radničkih akcija, te seljačke prosvjede uz sukobe s policijom, u suštini predstavlja još uvijek politički nedovoljno artikulirani vid reakcije potlačenih slojeva na vladajuću neoliberalnu politiku i nehumani društveno-ekonomski sustav. Cilj ovoga teksta bit će dati prikaz razvoja ključne komponente socijalnog pokreta – radničkog pokreta, uz snažni naglasak na probleme koji se u njegovom razvoju javljaju, te prijedloge narednih koraka i rješenja.

Otpor radnika prirodno počinje na njihovim radnim mjestima, te je usmjeren na ispunjavanje zahtjeva koji su u pravilu vezani uz specifične probleme određenog poduzeća – kao što su neisplata plaća, otpuštanja, zakulisne igre i neizvjesna budućnost radnika itd. Međutim, kroz specifične probleme svakog pojedinog poduzeća izražava se opća logika razvoja cjelokupne ekonomije. Zajednički temelj svih specifičnih problema određen je obilježjima postojeće faze kapitalizma u Hrvatskoj. Težina postojeće situacije, koja radnike pogađa prvenstveno putem poskupljenja, otpuštanja i smanjivanja plaća, proizlazi iz dvije usko povezane stvari: grabežljivosti kapitalista koji, ostvarujući profit radom drugih, u cilju očuvanja i povećanja svojih profita nastoje koliko kod je moguće smanjiti radnička prava, plaće i broj zaposlenih; te politike Vlade u interesu kapitalista, čija je orijentacija na potpunu privatizaciju i uništavanje industrije, kombinirana s imperijalističkom politikom krupnog svjetskog i europskog kapitala i anarhijom kapitalističke proizvodnje, dovela do ove situacije na makroekonomskoj razini, te koja kao odgovor na krizu predlaže mjere utemeljene na dodatnim olakšicama za kapitaliste i dodatnim opterećenjima za radnike. Dosljedna borba za rješavanjem problema koji se pojavljuju na nivou pojedinog poduzeća prerasta njegove okvire i pretvara se, stoga, u borbu na razini cjelokupnog političkog i ekonomskog sustava.

Pred radnicima se u isto vrijeme otvara nekoliko povezanih frontova borbe i nekoliko čvrsto povezanih skupina neprijatelja, od kojih se niti jedan ne smije zanemariti. Ispravan vid strategije mora krenuti od te činjenice kao i od jasno postavljenih ciljeva. Prije svega,

smatramo da se je potrebno izboriti za zaštitu radnika u okviru svakog pojedinog poduzeća i ostvariti specifične i neposredne zahtjeve koji su svakom poduzeću od ključnog interesa – posebno naglašavajući potrebu korištenja metoda kao što su okupacije tvornica i štrajkovi. Zatim je potrebno povezati i koordinirati otpore i borbe svih radnika na nacionalnoj razini, te ih zajedno sa savezničkim skupinama, kao što su studenti i siromašni seljaci, usmjeriti s jedne strane protiv interesa cjelokupne kapitalističke klase, a s druge strane protiv ekonomske i socijalne politike Vlade. U tome posebno važno pitanje predstavlja i formiranje savezništva između radnika iz proizvodnih i neproizvodnih sektora, manualnih i intelektualnih radnika itd. Temelj radničke ofenzive treba činiti val blokada tvornica zajedno sa generalnim štrajkovima i masovnim prosvjedima. Osnovu koju predstavljaju akcije industrijske radničke klase potrebno je kombinirati s paraliziranjem uslužnih djelatnosti, prometa, te državnih službi. Ekonomsku dimenziju borbe je, konačno, potrebno nadopuniti političkom usmjerenom na rušenje postojeće političke elite, stvaranjem istinske radničke partije, te uspostavom radničke vlasti.

1. Borbe na radnim mjestima i njihove dosadašnje pouke

a) Uloga sindikata

Naša je osnovna teza da se suočeni s krizom i potrebom organiziranja radnici prvenstveno okreću svojim tradicionalnim organizacijama – sindikatima. Cjelokupna tradicija radničkog pokreta, kao i analiza realnog stanja stvari, nije ostavljala ni najmanje sumnje da će se to dogoditi i u tekućim socijalnim borbama u Hrvatskoj. Nedvosmisleno se pokazalo da su oni koji su tvrdili suprotno zamijenili objektivnu analizu stvarnosti svojim željama, emotivnim impulsima i ideološkim dogmama. Svi značajni oblici radničkog otpora provedeni su prvenstveno putem SSSH-ovih i HUS-ovih sindikata, a sindikalni povjerenici su u njima nedvojbeno imali veliku važnost. Također, sindikati su svoju ogromnu snagu pokazali i prilikom sakupljanja potpisa za pokretanje referenduma o novome proturadničkom Zakonu o radu. Usprkos krajnje restriktivnim uvjetima koji su postavljeni kao uvjet pokretanja referenduma (više od 10% potpisa svih osoba s pravom glasa u roku od dva tjedna) sindikalne konfederacije su uspjele prikupiti 717 000 potpisa. Vlada je na to odgovorila brzim manevrom kojim je spomenuti zakon povukla iz procedure.

Sektaši svih profila su – a sektaštvo smo već jednom prilikom definirali kao praksu bavljenja socijalnim i političkim pitanjima kod koje se pojedinac ili grupa svojim stavovima i strategijom nastoje suprotstaviti (često i prikazati kao alternativa) masovnim radničkim

organizacijama – svoje tvrdnje bazirali na jednostranim kritikama sindikata. Sektaši će uvijek ukazivati na veliku birokratiziranost postojećih sindikata, velike plaće rukovodstva i njihovu čestu otuđenost od samih radnika, sklonost povezivanju viših slojeva sindikata s državom i kapitalistima, njihovu pretjeranu popustljivost, nedemokratičnost njihovog unutarnjeg ustroja itd. Tendencije birokratizma i potpune nespremnosti sindikalnog rukovodstva na bilo kakav ozbiljan vid sukoba s Vladom do izražaja dolaze neprekidno i sasvim jasno upadaju u oči. Niti jedna od ovih kritika se ne može dovesti u pitanje – problem nije njezina faktička netočnost, već jednostrano naglašavanje jednih tendencija uz zanemarivanje drugih. Pretpostavka je svake takve kritike tretiranje sindikata kao nedjeljive cjeline i poistovjećivanje sindikata s njegovim rukovodstvom – a time i politike sindikata s politikom rukovodstva.

U svakoj je analizi potrebno krenuti od dva osnovna i različita sastavna elementa sindikata: mase običnog radničkog članstva i sindikalne birokracije. Sindikat običnom radniku predstavlja jedinu organizaciju koja na bazi solidarnosti i međusobne pomoći štiti njegove interese, jamči određenu razinu neophodnih prava, te po potrebi pruža besplatnu pravnu pomoć. U okvirima djelatnosti sindikata odvija se neprekidna borba stotina tisuća radnika. Oni koji okreću leđa sindikatima okreću leđa i ogromnoj masi sindikalno organiziranih radnika, te svakodnevnoj borbi na radnim mjestima. U kontekstu sadašnjeg stanja stvari odbacivanje sindikalnog organiziranja u okviru masovnih sindikata može značiti samo razbijanje radničke borbe, te put prema neorganiziranosti, beznađu, te potpunom trijumfu diktature kapitala ne samo na razini društva, već i pojedinog radnog mjesta.

Birokracija se u velikom broju slučajeva, no naravno ne i automatski, može poistovjetiti sa središnjim rukovodstvima sindikata. Ono što karakterizira birokraciju jest činjenica da u svojim rukama koncentrira procese donošenja odluka od interesa za sve radnike, da održava nedemokratičnost sindikalne strukture i pasivnost većine radnika koji bi trebali pasivno čekati i dopustiti da ih birokracija predstavlja, da njezini pripadnici imaju očigledno povlaštenu razinu plaća, te da često sami niti ne pripadaju radničkoj klasi, što znači da kod njih niti da ne postoji pretjeran interes da ju se dosljedno zastupa. Iz navedenoga proizlazi sklonost popuštanjima, kompromiserstvu, te povezivanju s kapitalistima i političkom elitom, odnosno državom. Vidimo da birokratičnost u prvom redu podrazumijeva odnos moći i privilegija i taj se odnos uvijek manifestira i u stavovima koji se zauzimaju o nizu konkretnih pitanja. Posebno je bitno birokratske elemente određivati na temelju konkretnih i specifičnih okolnosti, a ne pasivnom primjenom nekih mehaničkih shema. Potrebno je izbjegavati svake površne, vulgarne i jednostrane ocjene prema kojima se na temelju nekoliko

podataka cijeli sindikat proglašava „lošim i birokratiziranim” ili se birokracija automatski poistovjećuje samo s jednom skupinom unutar sindikata itd.

Postojanje za hrvatske prilike velikog broja različitih sindikalnih središnjica i njihova razjedinjenost, koja očigledno predstavlja veliku prepreku razvoju radničkog pokreta, usko je povezana s politikom birokracije. Nasuprot različitim destruktivnim, sektaškim i birokratskim tendencijama koje razjedinjuju radnike – bilo na osnovi pripadnosti različitim sindikatima, bilo na osnovi razlike struka – potrebno je snažno istaknuti slogan radničkog jedinstva. Radničko jedinstvo nije isprazna fraza ili puka želja već nužnost koja proizlazi iz istovjetnosti pozicije svih radnika u odnosu spram države i kapitala, te potrebe zajedničkog nastupanja u borbi za ostvarivanje zajedničkih interesa.

U skladu s onime što smo do sada rekli način djelovanja u domeni sindikalnog organiziranja trebao bi uključivati nekoliko ključnih segmenata: potrebno je raditi na reformiranju sindikata djelovanjem iznutra, boriti se da rukovodeće pozicije preuzme najborbenija struja snažno vezana uz radnike iz baze, slabiti pozicije konzervativno-birokratskog krila, raditi na demokratizaciji odnosa i procesa odlučivanja u sindikatima, te se odlučno suprotstaviti svemu što razjedinjuje radnike po bilo kojoj osnovi – sektaštvo, šovinizam, seksizam, homofobija itd. Borba protiv birokratskog krila sindikata se, naravno, ne može svesti na napadanja i prozivanja određenih pojedinaca, već se mora temeljiti na formiranju jasne borbene političke linije i odnosu spram niza konkretnih pitanja. Upravo će se na sasvim konkretnim primjerima – štrajk, okupacija, organiziranje prosvjeda, pregovori u ime radnika – najbolje pokazati dosljedni ili izdajnički karakter povjerenika, predstavnika i rukovodstava i upravo će oni pružiti naj snažniji impuls nužnim promjenama – ne samo u sastavima rukovodstava i odnosima moći unutar sindikata, već i načinu sindikalnog rada.

b) Dvovlašće u okviru tvornice i neposredno-demokratski karakter radničkog upravljanja

Ako su dosadašnja iskustva naglasila veliku ulogu sindikata, ona su s druge strane, istaknula i važnost radničkog neposrednog samoorganiziranja i direktnog djelovanja, odnosno načina rada koji u svojoj logici prelaze uobičajene oblike sindikalne strukture. Put prema prihvaćanju ovoga modela radničke borbe zahtijeva odbacivanje raširene i promašene metode štrajka glađu. Pristajanjem na metodu štrajka glađu radničkom otporu se oduzima njegov masovni karakter i borba se prenosi na leđa nekolicine krajnje samopožrtvovnih radnika. Također, radnički otpor se time u potpunosti pasivizira – umjesto u aktivnu borbu za svoja prava uz korištenje nužnih metoda prisile i pritiska usmjerenih prema kapitalu i Vladi, radnički otpor se

pretvara u mučeničko odricanje u kojemu se odnos prema kapitalu ili Vladi pokazuje sličnim odnosu nekog asketa prema božanstvu. Nasuprot tome, ne smatramo da se rješenje nalazi u moljenju milosti od kapitalista ili Vlade i pasivnom iščekivanju, nego u otvorenoj borbi za svoja prava.

Već sam štrajk predstavlja oblik pojavljivanja jasnih proturječnosti – kapitalistički način proizvodnje, proces u funkciji proizvodnje profita, biva prekinut od strane sastavnog i neizostavnog dijela koji ulazi kapitalistički proizvodni odnos – radne snage, prilikom čega se radnici u svojim zahtjevima suprotstavljaju temeljnoj logici njegovog funkcioniranja. Preuzimanje tvornica predstavlja značajan korak dalje u istom smjeru – ono na otvoren način propitkuje ne samo normalno odvijanje proizvodnog procesa, već i temeljne principe kapitalističkog vlasništva i na dnevni red postavlja pitanje o tome tko zapravo ima kontrolu nad tvornicom – kapitalist ili radnici. U trenutku preuzimanja tvornice od strane radnika očito dolazi do pojave dvovlašća. Vlast kapitala počiva na principima privatnog vlasništva, na sredstvima za proizvodnju i ekonomskoj moći, te u određenom broju slučajeva postoji tendencija da se ona u materijalnom obliku ispolji kroz odrede zaštitara. Radnička vlast u sebi sadržava princip upravljanja nad proizvodnim procesom od strane samih proizvođača, a ne onih koji parazitiraju na radu drugih, a zasniva se jedino na masi samih radnika i njihovoj organiziranosti, te se u materijalnom vidu ispoljava kroz radničke straže i u drugim oblicima radničke kontrole.

Kao što vlast kapitala poprima svoj organizirani oblik u vidu uprave potrebno je i formiranje organiziranog izraza radničke vlasti. Sindikalno organiziranje se za taj zadatak prirodno pokazuje nedostatnim – potrebno je organizirati radnike iz različitih sindikata, te u borbu uključiti i one koji nisu sindikalno organizirani, kao i na adekvatan način izraziti volju većine radnika uslijed stalno promjenjivih okolnosti. Za razliku od dosadašnjih oblika organiziranja štrajkačkih odbora, bilo bi potrebno staviti veći naglasak upravo na sudjelovanje svih neposredno zainteresiranih radnika, uz pravo na iznošenje mišljenja i odlučivanja, kao obavezujućem aspektu radničkog upravljanja. Veoma značajan primjer neposrednog demokratskog odlučivanja pružaju studentski plenumi prilikom blokada fakulteta koji bi trebali postati efikasan model organiziranja radnika u štrajku i prilikom preuzimanja tvornica. Sastajući se svakodnevno te razmatrajući sva aktualna pitanja i donoseći odluke radnički savjeti bi na adekvatan način mogli izraziti volju većine radnika i onemogućiti izdaju i nedopustive kompromise na koje bi u njihovo ime mogla pristati sindikalna birokracija. Na taj način svaki radnik punopravno sudjeluje u kreiranju odluka, te ujedno za njih snosi i odgovornost. Prirodno je da će u znatnom broju slučajeva borbene sindikalne povjerenice imati

najveći utjecaj, no oni nipošto ne bi smjeli imati bilo kakva posebna prava u odnosu na ostale članove radničkih savjeta. Upravo bi od njih trebala krenuti inicijativa za formiranjem neposrednih demokratskih tijela u tvornici. Također je prirodno da će se u svim slučajevima većih poduzeća, pogotovo zbog potrebe veoma brzog reagiranja, trebati formirati i posebno uže tijelo sastavljeno od manjeg broja ljudi – radničkih delegata, prvenstveno zaduženo za predstavljanje i rješavanje tehničkih pitanja – odgovorno radničkom savjetu i smjenjivo od strane radničkog savjeta, te kratkog mandata. Funkcije tog tijela bi se, dakle, uglavnom poklapale sa uobičajenim funkcijama štrajkačkih odbora. Smatramo da je posebno bitno inzistirati na tome da to tijelo bude izabrano od svih radnika i u svakom trenutku odgovorno radničkom savjetu, da su odluke savjeta za njega obvezujuće, te da je prilikom svakog bitnog pitanja potrebno sazivanje savjeta svih radnika.

Dvovlašće u okviru tvornice u sebi obuhvaća dva nepomirljiva i proturječna principa, te u skladu s time ne može predstavljati neku stabilnu i dugotrajnu tvorbu. Jedino o konkretnim okolnostima i nizu specifičnosti određene situacije ovisi u kojoj će se mjeri ovo proturječje jasno manifestirati i hoće li dovesti i do fizičkog sukoba zaštitnika interesa kapitala s jedne strane i radnika s druge strane. Međutim, sukob koji se cijelo vrijeme više ili manje odvija između klasnih neprijatelja ne zbiva se van svakodnevnice društvene stvarnosti – u odnose između dvije suprotstavljene strane upliće se i država pomoću sudstva i represivnog aparata, koji djeluju štiteći interese kapitala. Prilikom dugotrajnog preuzimanja tvornice sudstvo će u pravilu uvijek stati u zaštitu principa kapitalističkog privatnog vlasništva, te ako je potrebno i ovlastiti policijske snage za razbijanje radničkog upravljanja i uspostavljanje „reda”. Klasičan primjer navedenoga imali smo prilike gledati prije nekoliko godina prilikom prekidanja okupacije tvornice TDZ. Na ovom je mjestu bitno istaknuti kako ne smatramo da je prilikom potencijalne intervencije policije radnički otpor opravdano ograničiti principima pasivnog ili nenasilnog otpora, već smatramo kako se za ostvarivanje cilja, u ovom slučaju radničkih zahtjeva, trebaju upotrijebiti sva *nužna* sredstava, pod uvjetom da ona logikom svoje upotrebe ne dovode u pitanje cilj koji nastoje ostvariti. Takav je pristup, koji u sebi prirodno uključuje i težnju za minimaliziranjem nasilja na neophodnu razinu, suprotan kako neprihvatljivom glorificiranju nasilja, tako i smiješnom bježanju od nasilnih metoda onda kada su one nužne. Prilikom svakog potencijalnog sukoba naroda i policije svaki bi policajac iskreno odan principima društvenih interesa trebao instinktivno prijeći na stranu naroda i u slučaju potrebe staviti svoje sposobnosti u službu sukoba s vladajućom klasom i političkom elitom. Dobar primjer ispravnog ponašanja pružili su policajci iz susjedne Srbije koji su odbili

nalog da interveniraju uz obrazloženje da ne žele tući gladne radnike koji su blokirali prugu. S druge strane, u slučaju suprotnog ponašanja, vidljivog u upotrebi nasilja prema seljacima za vrijeme prosvjeda u Hrvatskoj, policajac otvoreno daje do znanja da predstavlja batinaša u interesu vladajuće klase i političke elite, te kao takav postaje legitimna meta nezadovoljstva i nasilja potlačenih.

Objektivna težina radničke borbe na radnim mjestima, pojačana uplitanjem državnog aparata koji štiti kapitalističke odnose, jasno ističe potrebu širenja borbe izvan okvira poduzeća u vidu solidariziranja ostalih radnika, te studenata, nezaposlenih i umirovljenika s njezinim ciljevima. Stoga je potrebno veliku pozornost usmjeriti na organiziranje kampanja solidarnosti i pridobivanje u najmanju ruku što šireg stanovništva istog grada za zahtjeve radnika. Pri tome je neophodno korištenje internetske tehnologije i izdvajanje znatne količine vremena samo za taj oblik djelatnosti. Možda je najbolji uspješni primjer takvog načina djelovanja, ne tako nedavna, mobilizacija cijele Kutine oko interesa radnika Petrokemije koja je kulminirala u prosvjedu u kojemu je sudjelovalo oko 10 000 ljudi, od 15 000 koliko ih ima Kutina. Nešto noviji primjer predstavlja borba radnika osječke Pivovare unutar koje se posegnulo za organiziranjem javnog prosvjeda pred tvornicom, solidariziranjem radnika uslužnih djelatnosti, te korištenjem mogućnosti koje nudi internet, još poznatiji primjer možemo pronaći u nedavnom slučaju borbe radnica Kamenskog, popraćenog nažalost korištenjem metode štrajka glađu. Međutim, čini se da potencijali koje otvara ovaj aspekt djelovanja nisu nipošto iscrpljeni – u određenom broju slučajeva bilo bi potrebno razmisliti i o formiranju odbora za provođenje kampanje solidarnosti koje bi uz radnike činili i predstavnici solidarnih studenata, ostalih skupina građana, te za to zainteresiranih organizacija, uz izbjegavanje politikantskog uplitanje buržoaskih političkih stranaka.

2. Naredni koraci u organiziranju radničkog otpora

a) Širenje radničkog otpora i povezivanje posebnih radničkih borbi

Osnovnu logiku narednih koraka za koje se zalažemo u veoma su jasnom obliku istaknuli borbeni sindikalni povjerenici u osječkoj „Pivovari” i Jadranskoj pivovari. Darko Andrešek, predsjednik radničkog vijeća u osječkoj „Pivovari” je u razgovoru za *Radničku borbu* istaknuo: „S naše strane mogu poručiti da ćemo ustrajati u borbi za radnička prava, te bih poručio svim radnicima u Hrvatskoj da samo jedinstvom i odlučnom borbom mogu izboriti i poboljšati svoj status, te da ne čekaju kada već bude prekasno.” A na drugom kraju zemlje, u Dalmaciji, Goran Domljanović, povjerenik Sindikata PPDIV za Pivovaru, je rekao:

„Pozivamo radnike svih dalmatinskih tvornica koje još uvijek na jedvite jade rade, Mljekara, Dalmacija vino, Željezara, da urade isto što i mi, preuzmu vlast u tvornicama koje jesu njihove”. Ove dvije izjave se ne smiju shvatiti kao neki verbalni ukras, već ih treba uzeti u obzir s punom ozbiljnošću – iako se ove dvije izjave na prvi pogled prikazuju kao jednostavne one u sebi sadrže jezgru programa narednih koraka koje treba poduzeti, a time ujedno i polazišnu točku od koje u svojim razmatranjima krećemo. Svijest koja se u njima izražava jest ona o dubokoj povezanosti svih posebnih borbi radnika u različitim poduzećima, kao i o potrebi zajedničkog organiziranja i borbenog nastupanja. Iako se to eksplicitno ne spominje jasno je da ta borba naprosto mora biti usmjerena protiv nekoga, odnosno protiv onih snaga kojima je održavanje postojećeg stanja stvari u interesu i koji provode politiku koja predstavlja zajednički uzrok svih specifičnih problema – poslodavaca i Vlade. Ovi su pozivi ujedno povezani i sa shvaćanjem jedne veoma bitne činjenice: što jače širenje radničkog otpora u regiji i na nivou cijele zemlje pruža jedino sigurno jamstvo pobjede u okviru svakog pojedinog poduzeća. Glavne opasnosti prijete od: svih oblika sektaštva putem kojih se zanemaruje značaj i snaga masovnih sindikata; djelovanja sindikalne birokracije koja će s jedne strane nastojati postići smirivanje radničkog pokreta i svim snagama pokušati uvjeriti radnike u nužnost prihvaćanja nekih kompromiserskih i izdajničkih rješenja, a s druge strane će djelovati tako da razjedinjuje radnike različitih sindikata i struka; propagande kapitalista i Vlade putem državnih, a još više privatnih medija koji će nastojati što je moguće više diskreditirati radnički pokret, pokazati „nerazumnost” i „neopravdanost” zahtjeva, kao i ukazati na „lijenost radnika”, zatim međusobno razjediniti različite skupine radnika, te radnike od ostalih savezničkih skupina. Borba za daljnjim razvojem radničkog pokreta je stoga nerazdvojna od ozbiljnog definiranja odnosa prema sindikatima, ozbiljnog rada na reformiranju postojećih sindikata i sukoba sa sindikalnom birokracijom; od napora usmjerenih prema stvaranju alternativne radničke mreže za informiranje nasuprot kapitalističkim medijima. Malograđanskim optužbama za „nerazumnost zahtjeva” najbolje će se odgovoriti pozivanjem na ogromnu razinu socijalnih razlika, te neumjerene i ni po čemu “razumne” privilegije kapitalista i političke elite, dok će se pokušajima razbijanja radništva na argumentativnoj razini najbolje uzvratiti ukazivanjem na istovjetan položaj svih radnika u podčinjenom i eksploatiranom odnosu naspram kapitala i države, kao i usku povezanost različitih grana u sklopu ekonomske cjeline – koja onda povlači i usku povezanost interesa radnika tih grana.

Naša regija kao prostor perifernog kapitalizma predstavlja jedinstvenu cjelinu u strukturi europskih i svjetskih društveno-ekonomskih odnosa. Dinamika ekonomskih kretanja, a time i proturječnosti koje ona izaziva, stoga nipošto ne poštuje nacionalne granice. Radnički otpor se ne može zaustaviti unutar granica jedne zemlje, već se mora razviti u zajednički pokret svih radnika u regiji. Njegovu osnovu čini istovremeni obračun kako s domaćim, tako i sa europskim kapitalom. Prirodni korak dalje predstavlja zajedničko nastupanje radnika iz regije s ostalim radnicima Europe u borbi koja svoj potpuni politički i ekonomski izraz zadobiva u borbi protiv Europske unije kao imperijalističke tvorbe krupnog kapitala.

b) Formuliranje prijelaznih zahtjeva

Povezivanje različitih borbi dovodi do potrebe formuliranja zajedničkih neposrednih zahtjeva općenitog karaktera, uz već postojeće specifične zahtjeve vezane uz problematiku svakog pojedinog poduzeća. Ti zahtjevi moraju početi jedino od interesa i potreba radnika, bez ikakvog obaziranja na kapitalističke interese, pravilnike Europske unije, te odredbe Vlade – ukoliko se oni nalaze u opreci s radničkim interesima treba ih odbaciti i ukinuti. Iz tog razloga mjere koje su do sada predlagale sindikalne središnjice nisu zadovoljavajuće. One su uglavnom predstavljale proradničke modifikacije u čvrsto zadanom postojećem neoliberalnom okviru, te se u skladu s time čak niti njihovo ispunjavanje ne može shvatiti kao sigurna garancija zaštite radničkih interesa. Prijelazni zahtjevi predstavljaju sustav socijalnih zahtjeva koji se logično razvija iz potrebe zaštite položaja radnika i poboljšanja radnih i životnih uvjeta; zahtijevajući oštar i nedvosmislen sukob s politikom i interesima kapitala i time predstavljajući jasnu probu za iskrenost i dosljednost svih onih organizacija i skupina koje se nazivaju „radničkim” i tvrde da predstavljaju interese radnika. Uslijed svoje logike koja polazi isključivo od potreba radnika ispunjavanje takvih zahtjeva ujedno sa sobom povlači i potrebu radikalne promjene postojećeg društveno-ekonomskog sustava koji funkcionira u interesu kapitala.

c) Povezivanje radničke klase sa savezničkim skupinama

Radnici u svojoj borbi nisu sami, već se njihovi interesi u velikoj mjeri poklapaju s interesima u prvom redu studenata i siromašnih seljaka, ali i umirovljenika i jednog dijela sitnih obrtnika. Kako bi se uvelike olakšala borba koja se mora voditi potrebno je da radnici za svoje zahtjeve i pod svojim vodstvom pridobiju sve skupine koje su također žrtve krize i diktature kapitala, a koje predstavljaju veliki rezervoar, doduše kaotične, revolucionarne energije. Kapitalisti, politička elita i mediji će nastojati onemogućiti stvaranje ovog zajedničkog socijalnog fronta

pod svaku cijenu – pokušat će dokazati kako se „da bi se dalo nekome od ovih skupina drugome mora oduzeti”. Naš je odgovor veoma jasan: „neka se oduzme kapitalistima i političarima, a ne siromašnim slojevima”. Uvođenje ekstremno progresivnog oporezivanja predstavlja prvu jasnu mjeru u tom smjeru. Najbolji način jačanja suradnje radnika s ostalim skupinama predstavlja formulacija zajedničkih zahtjeva i zajedničko nastupanje u borbi za njihovo ostvarivanje: borbe protiv svih oblika poskupljenja, za kvalitetno i potpuno besplatno zdravstvo i školstvo itd. Prijelazne zahtjeve koji izražavaju radničke interese potrebno je stoga nadopuniti s jedne strane ovim temeljnim zajedničkim zahtjevima usmjerenima na zaštitu siromašnih i povećanje kvalitete života, a s druge strane specifičnim zahtjevima pojedinih skupina – kao npr. promjena mirovinske politike, promjena politike prema poljoprivredi, promjena obrazovnog sustava itd.

3. Političko organiziranje radništva

Vladajuća kapitalistička klasa ostvaruje svoje političke interese putem parlamentarnih stranaka, dok parlamentarne političke stranke duguju svoj utjecaj i svoju moć krupnom kapitalu. Ekonomska i politička elita zahvaljujući simbiozi u kojoj se nalaze održavaju svoje povlaštene položaje koji se u osnovi temelje s jedne strane na eksploataciji radnika, a s druge strane na političkoj podčinjenosti većine stanovništva i postojanju prikrivene političke oligarhije. Postojeći državni aparat predstavlja kapitalistički mehanizam za potlačivanje radnika i omogućivanje svakodnevne kapitalističke eksploatacije – pritom ne treba smesti s uma da politička elita, iako ima funkciju predstavnika vladajuće klase, zadržava određeni, premda veoma maleni, stupanj nezavisnosti u odnosu na kapitaliste.

Ono što je očito jest sljedeće: da bi ostvarila svoje neposredne zahtjeve i omogućila potpunu promjenu makroekonomske politike, kao i prebacivanje težine krize na kapitalističku klasu, radnička klasa se treba otvoreno sukobiti ne samo sa kapitalistima, već i sa političkom elitom – odnosno svim parlamentarnim strankama i politikom koju one zastupaju, a koja je otvoreno proturadnička. To znači da radnička borba ne može biti samo ekonomska, već da mora biti i politička – veoma važno pitanje koje dolazi na dnevni red jest ono političkog organiziranja radništva. Temelj političkog djelovanja radnika proizlazi neposredno iz samog radničkog pokreta: iz direktno – demokratskih tijela formiranih prilikom okupacija tvornica i fakulteta, masovnih skupova itd. koja se trebaju shvatiti ne samo kao tehnička/sindikalna/studentiska itd., već i kao politička tijela. U isto je vrijeme za ostvarivanje radničkih interesa potrebno iskoristiti i mogućnosti koje pruža parlamentarno djelovanje, kako

bi se zajedničkom ofenzivom s jedne strane štrajkovima, blokadama i izrazima nezadovoljstva na ulicama, a s druge strane pobjedama radničke parlamentarne platforme svrgnula politička elita, te nanijeli duboki porazi i udarci vladajućoj klasi. Očito je da je za punu artikulaciju političkog organiziranja radništva potrebna organizacija – radnička partija – koja će povezivati sve navedene frontove borbe, okupljati radnike bez obzira na sindikate kojima pripadaju, te koja će borbu za ispunjavanje neposrednih zahtjeva, kao i borbu protiv ekonomskog i političkog potlačivanja, povezati s borbom protiv svakog potlačivanja – nacionalnog, rasnog, rodnog, seksualnog itd. Da bi neka partija bila uistinu radnička potrebno je da zadovoljava sve navedene uvjete i da u sukobu kapitala i rada uvijek bezrezervno stoji na strani radnika i svih njihovih interesa. Nipošto ne možemo priznati neku partiju kao radničku samo na temelju toga što se takvom (najčešće iz jeftinih populističkih razloga) naziva – jedino sigurno mjerilo predstavlja odnos prema prijelaznim zahtjevima, te nizu konkretnih pitanja (privatizacija, pristupanje imperijalističkom NATO paktu, odnos prema EU...).